

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Kopsavilkums diskusijai par attīstības centru metodoloģiju un priekšlikumi tās papildinājumiem

Organizētājs: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Datums un laiks: 2022. gada 15. septembris plkst. 11.00

Dalībnieki: Skatīt sarakstu zemāk

Diskusija tiek atklāta ar K.Kovaļevska (KPMG) prezentāciju “Reģionālas un nacionālas nozīmes attīstības centru izvērtējums”, kas balstīta Ministru kabineta 2022. gada informatīvajā ziņojumā par izmaiņām pašvaldību sociālekonomiskajā situācijā un administratīvi teritoriālās reformas rezultātiem¹ iekļautajā reģionālas un nacionālas nozīmes centru tīkla izvērtējumā. Prezentācija pieejama:

AC izvērtējuma
prezentācija 15.09.21

Nr.	Kritērijs	Diskusijas tēmas un priekšlikumi	Vērtējums par iekļaušanu turpmākos izvērtējumos
1.	<i>Daļēji pozitīvi/ pozitīvi demogrāfiskie rādītāji</i>	1.1. Cilvēkkapitāla kvalitāte pēc izglītības līmeņa	1.1.1. Priekšlikums ir atbalstāms, un izglītības līmeni nākotnē varētu iekļaut kā papildu rādītāju iedzīvotāju skaita un cilvēkkapitāla kvalitātes raksturošanai. Izvērtējuma ietvaros tika identificēti divi Oficiālajā statistikas portālā (turpmāk – OSP) pieejami rādītāji – vidējā izglītošanās laika indekss un iedzīvotāju īpatsvars ar augstāko izglītību vai doktora grādu – , taču tie pagaidām ir pieejami tikai par pēdējiem 5 gadiem (2017.g.–2021.g).
		1.2. Cilvēku atgriešanās (iekšējā migrācija uz teritoriju)	1.2.1. Cilvēku atgriešanos ietver kvalitatīvās analīzes rādītājs “Migrācijas saldo”, kurā tiek apskatīta migrācijas saldo vērtība un tendence pēdējo 5 gadu

¹ Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/b031b910-4211-49f3-9d84-f70d3e7d04b6

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Kopsavilkums diskusijai par attīstības centru metodoloģiju un priekšlikumi tās papildinājumiem

2022.gada 15.septembris

Nr.	Kritērijs	Diskusijas tēmas un priekšlikumi	Vērtējums par iekļaušanu turpmākos izvērtējumos
			laikā. Tas ietver arī tos iedzīvotājus, kas nolēmuši atgriezties/ pārcelties no ārvalstīm.
2.	<i>Daļēji pozitīvi/ pozitīvi sociālekonomiskie rādītāji</i>	2.1. Starp rādītājiem būtu jāparādās ietekmes areāla pieaugumam, piemēram, ka apkārtnē, t.sk. ārpus pilsētas robežas attīstās uzņēmējdarbība	2.1.1. Priekšlikums būtu atbalstāms ar nosacījumu, ka laika gaitā arvien vairāk statistikas datu būtu pieejami ne tikai par pilsētas teritorijām, bet arī par blīvi apdzīvotām teritorijām . Pagaidām dati šādā griezumā ir pieejami tikai par dažiem gadiem un galvenokārt par iedzīvotāju skaitu raksturojošiem rādītājiem. Iespējams, tos pagaidām var iekļaut kvalitatīvajā analizē.
		2.2. Jāvērtē ietekme uz funkcionālo teritoriju	2.2.1. Izvērtējuma Pielikumā Nr.1 izklājlappā “Avoti un skaidrojumi” katram rādītājam norādīts, vai tas raksturo konkrēto attīstības centru (AC) vai ietekmi uz plašāku apkārtējo teritoriju. Šo pieeju būtu iespējams pilnveidot, veicot regulāras iedzīvotāju aptaujas par to, uz kurām pilsētām viņi dodas strādāt un saņemt dažādus pakalpojumus (piemēram, Attīstības centru ietekmes areālu noteikšana un analīze , 2013). 2.2.2. Vērtējot AC ietekmi uz apkārtējo teritoriju, būtiski izdalīt pilsētas (iespējamās AC), kuras nav Rīgas tiešā ietekmē. Pilsētām esot Rīgas tiešā ietekmē, netiek sasniegti AC mērķi par policentrisku jeb daudzu centru attīstību, kas būtu pretstats monocentriskai jeb uz Rīgu centrētai attīstībai (monocentriska attīstība saglabā vai palielina reģionālās attīstības atšķirības).
3.	<i>Izdevīga atrašanās vieta un sasniedzamība</i>	3.1. Autoceļu stāvoklis, attālums līdz apdzīvotām vietām. Ieteikums ņemt vērā attālumu līdz/ starp attīstības centriem, t.sk. meklēt attālākus viduspunktus, kur būtu jāiegulda attīstībā. Ieguldīt, lai novērstu nomaļu efektus.	3.1.1. Izvērtējuma metodikas kvalitatīvajā analizē ir rādītājs “R4 Ceļu stāvoklis”, kurā tiek vērtēts ceļu tehniskais stāvoklis, kā arī rādītājs “R2. Attālums no citiem centriem”. R2 tika veidots ar principu, ka pilsētas, kas atrodas tālāk no esošajiem AC, saņem augstāku atbilstības vērtējumu. Tomēr izvērtējuma rezultātā netika secināts, ka pilsētās, kas atbilst šim rādītājam, ir vismaz daļēja atbilstība arī visos pārējos rādītājos. Pieņemot attiecīgus politiskos lēmumus, būtu iespējams plānot ieguldījumus neatbilstošo rādītāju uzlabošanai. 3.1.2. Vienlaikus autoceļu stāvoklis nebūtu vērtējams kā kritērijs pats par sevi, jo ir mainīgs atkarībā no rīcībpolitikas – pretstatā attālumam vai ģeogrāfiskajam AC stāvoklim, kas ir konstants. Ceļu stāvoklis ir īstermiņā

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Kopsavilkums diskusijai par attīstības centru metodoloģiju un priekšlikumi tās papildinājumiem

2022.gada 15.septembris

Nr.	Kritērijs	Diskusijas tēmas un priekšlikumi	Vērtējums par iekļaušanu turpmākos izvērtējumos
			<p>viegli ietekmējams (piemēram, veicot investīcijas), kas būtiski var ietekmēt AC izvēli. AC izvēlei ir jābalstās uz ilgtermiņa ietekmē esošu faktoru izvēli.</p> <p>3.1.3. Būtu nepieciešams papildu izvērtējums par to, vai ir identificējami kādi kritēriji kopējā ceļu tīkla novērtēšanai – piemēram, vai visi esošie ceļi ir ilgtermiņā uzturami (piemēram, kā prioritizēt ceļu uzturēšanu, ja pieejami alternatīvi savienojošie ceļi).</p>
		3.2. Reģionālos sabiedriskā transporta maršrūtus neietekmē pašvaldības	3.2.1. Sabiedriskais transports nebūtu vērtējams kā AC kritērijs, jo tīkls var būt mainīgs atkarīgā no rīcībpolitikas, pretstatā attālumam vai ģeogrāfiskajam AC stāvoklim, kas ir konstants. Sabiedriskais transports ir īstermiņā viegli ietekmējams (piemēram, investējot), kas būtiski var ietekmēt AC izvēli. AC izvēlei ir jābalstās uz ilgtermiņa ietekmē esošu faktoru izvēli.
4.	<i>Iespējas saņemt kvalitatīvus valsts, pašvaldības un ikdienas pakalpojumus</i>	4.1. Mazināt pakalpojumu pieejamības nozīmi, jo centram var būt arī citas labas īpašības	4.1.1. Izvērtējuma pašreizējā metodika apskata katru AC īpašības no ļoti dažādiem skatupunktiem (6 kritēriji, 10 kvantitatīvie rādītāji un 19 kvalitatīvie rādītāji). Kritēriju un rādītāju daudzveidība var viena otru kompensēt, tādā veidā parādot AC citas labās īpašības un ļaujot iegūt vērtējumu vismaz "Daļēji atbilst". Tas attiecas arī uz kritēriju par pakalpojumiem, jo tajā tiek vērtēti 6 dažādi rādītāji, un kritērija kopējo vērtējumu "Daļēji atbilst" AC var saņemt, ja pašvaldība vismaz četrus no tiem ir risinājusi savas kompetences ietvaros, saņemot vērtējumu "Daļēji atbilst". Izvērtējumā tika identificētas vairākas pilsētas, kas pašlaik nav AC, bet saņēma minēto vērtējumu, taču kam kopējā vērtējumā bija citi kritēriji, kur vērtējums tomēr bija "Neatbilst". Kopumā pakalpojumu pieejamība ir rīcībpolitikas rezultāts – ietekmējams kritērijs, piemēram, investējot vai pieņemot lēmumu par tīklu, kas būtiski var ietekmēt AC izvēli. Vienlaikus pakalpojumu apkalpošanas teritorija (neatkarīgi no izvietoto iestāžu šī brīža izvietojuma) ir būtiska AC noteikšanai, jo raksturo AC ietekmes aglomerāciju un jeb tā funkcionālo teritoriju.
		4.2. Nevērtēt veselības aprūpes pakalpojumus, jo tie lielā mērā ir valsts pārziņā un centralizēti reģionālajās	4.2.1. Viedoklis daļēji izriet no iepriekšējā punkta. Attiecībā uz veselības aprūpes pakalpojumiem izvērtējumā ir iespējams saņemt vērtējumu "Daļēji atbilst", ja AC atrodas dienas stacionārs, steidzamās medicīniskās palīdzības punkts vai stacionārais pakalpojums, kas izvērtējumā ir identificēts arī tādās

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Kopsavilkums diskusijai par attīstības centru metodoloģiju un priekšlikumi tās papildinājumiem

2022.gada 15.septembris

Nr.	Kritērijs	Diskusijas tēmas un priekšlikumi	Vērtējums par iekļaušanu turpmākos izvērtējumos
		slimnīcās. Šo kritēriju nav godīgi ņemt vērā.	pilsētās, kuras pašlaik nav AC un kurās nav valsts slimnīcu (piemēram, Varakļāni, Mazsalaca, Saulkrasti, Kārsava, Viļaka, Ilūkste, Iecava un Aknīste). Kopumā pakalpojumu pieejamība ir rīcībpolitikas rezultāts – ietekmējams kritērijs, piemēram, investējot vai pieņemot lēmumu par tīklu, kas būtiski var ietekmēt AC izvēli. Vienlaikus pakalpojumu apkalpošanas teritorija (neatkarīgi no izvietoto iestāšu šī brīža izvietojuma) ir būtiska AC noteikšanai, jo raksturo AC ietekmes aglomerāciju un jeb tā funkcionālo teritoriju.
		4.3. Izveidotie mājokļi	4.3.1. Priekšlikums par izveidoto mājokļu apjoma iekļaušanu izvērtējumā ir atbalstāms. Taču izvērtējuma ietvaros neizdevās atrast precīzu datu avotu, tāpēc šī rādītāja piemērošana būtu jāizvērtē nākotnē. Oficiālās statistikas vietnē ir pieejami dati par dzīvojamā fonda apjomu , tātad to var aprēķināt uz vienu iedzīvotāju, taču dati ir pieejami pašvaldības, nevis pilsētas/ pagasta līmenī. 4.3.2. Nākotnē iespējams izvērtēt pašvaldību darbības rezultātus, izmantojot topošā Mājokļu fonda piedāvātos instrumentus. Fonds tiks veidots ar mērķi veicināt mājokļu pieejamību reģionos un atspoguļos pašvaldību rīcību jautājuma risināšanā. Mājokļu jautājums ir skatāms AC kontekstā, raksturojot iedzīvotāju plūsmu un mobilitāti AC funkcionālajā teritorijā. Vienlaikus jāreķinās ar tirgus nepilnībām reģionos, kas var neparādīt jaunu mājokļu izveidi kā faktoru AC.
5.	<i>Saliedēta sabiedrība</i>	5.1. NVO skaits	5.1.1. Sabiedrības saliedētība un NVO skaits kā AC rādītājs ir diskutējams. , NVO aktivitāte vai pasivitāte ierobežoti vai nemaz neietekmē AC funkcionālo robežu un ļoti attālināti – AC kapacitāti izaugsmei.
		5.2. LEADER projektu aktivitāte	5.2.1. Priekšlikums par LEADER projektiem nav atbalstāms, jo šī programma pārklāj visu Latvijas teritoriju (partneribas_21_jauna.pdf (lad.gov.lv)), tātad nav iespējams identificēt atšķirības un savstarpēji salīdzināt dažādus AC. Turklāt LEADER projekti galvenokārt tiek realizēti vietējā līmenī, pagastos.
		5.3. Kvalitatīvie pētījumi – intervijas, lai pārbaudītu faktisko situāciju	5.3.1. Kvalitatīvo pētījumu iekļaušana AC izvērtējumā būtu atbalstāma, taču tam būtu nepieciešams izstrādāt un pamatot atsevišķu metodoloģiju/

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Kopsavilkums diskusijai par attīstības centru metodoloģiju un priekšlikumi tās papildinājumiem

2022.gada 15.septembris

Nr.	Kritērijs	Diskusijas tēmas un priekšlikumi	Vērtējums par iekļaušanu turpmākos izvērtējumos
			pārbaudāmos kritērijus un jautājumus. Taču jāņem vērā, ka šādu pētījumu būtu nelietderīgi veikt katru gadu, jo tas pēc būtības nozīmētu veidot "metodiku metodikas ietvaros", kas var radīt papildus slogu, kā arī kvalitatīvos pētījumos iegūtie rezultāti var mainīties ilgākā laika termiņā – 3-5 gados. Optimāls termiņš izvērtējumam varētu būt reizi četros gados, saskaņojot ar izvērtējumu par administratīvi teritoriālās reformas rezultātiem (Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma pārejas noteikumu 29. punkts).
		5.4. Kultūrvēsturisko zemju likums un tā ieviešana	5.4.1. Kultūrvēsturisko zemju likums un tā ieviešana attieksies uz visu Latvijas teritoriju, līdz ar to ir grūti novērtēt, kā tas tiešā veidā varētu radīt iespēju atsevišķu AC potenciāla vērtēšanai. No otras puses, iespējams, rādītāju ir iespējams sasaistīt ar muzejpētniecisko darbību – jo vairāk iedzīvotāji ir iesaistīti savas vietējās apkārtnes izpētē (piemēram, notikušo pasākumu skaits ar iedzīvotāju iesaisti), jo lielākas iespējas veidot saliedētu sabiedrību ap vietējām vērtībām.
		5.5. Valsts kultūrkapitāla fonda (VKKF) projektu piesaiste	5.5.1. Īstermiņa faktors – nebūtu skatāms kā AC kritērijs. Būtu arī nepieciešama papildu izpēte, lai secinātu, vai lēmumu pieņemšanas process par projektiem ir vienlīdzīgs visiem AC.
		5.6. Līdzdalības budžets	5.6.1. Līdzdalībai jānotiek neatkarīgi no AC vai apkārtējas teritorijas, kas nav AC. Tas ir viens no līdzdalības mehānismiem neatkarīgi no teritorijas statusa.
		5.7. Iedzīvotāju padomes – veidošana būs brīvprātīga, līdz ar to iespējams nākotnes rādītājs.	5.7.1. Padomes jāveido neatkarīgi no AC vai apkārtējas teritorijas, kas nav AC.
6.	<i>Pozitīvs skatījums</i> <i>tēls/</i>	6.1. Ir ieteicams vērtēt ieguldījumus, piemēram, dzīvokļu celtniecībā u.c.	6.1.1.; 6.2.1. Ieguldījumu vērtēšana dzīvokļu celtniecībā, iespējams, nebūtu vērtējama kā faktors AC. Priekšlikums par ieguldījumu vērtēšanu kopumā ir atbalstāms, taču tam būtu jāizstrādā atsevišķa metodika un jāveic pašvaldību

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Kopsavilkums diskusijai par attīstības centru metodoloģiju un priekšlikumi tās papildinājumiem

2022.gada 15.septembris

Nr.	Kritērijs	Diskusijas tēmas un priekšlikumi	Vērtējums par iekļaušanu turpmākos izvērtējumos
		6.2. ES fondu investīcijas – šajā periodā būs uzsvars uz labākajām idejām	sniegto datu kvalitātes pārbaude. Iespējams alternatīvais rādītājs varētu būt naudas/ ieguldījumu apjoms uz km ² . Būtiski būtu arī izvērtēt, vai AC realizētie investīciju projekti ir vērsti uz aktuālo problēmu risināšanu.
7.	<i>Vispārīgi</i>	Metodika	Metodika
		7.1. Metodika kopumā ir solis pareizā virzienā. Iespējams jāapsver rādītāju svēršana, ar ekspertu viedokli pieņemot, cik svarīgi tas būtu cilvēku skatījumā/ izšķiroši lēmumā palikt dzīvot konkrētā teritorijā.	7.1.1. Rādītāju svēršana varētu vairāk sarežģīt metodiku un radīt papildu diskusijas par svaru līmeņiem. Lai atspoguļotu kāda kritērija svarīgumu (piemēram, sociālekonomiskā situācija), tam ir piesaistīts plašāks rādītāju loks (piemēram, 4/9 kvantitatīvajiem rādītājiem).
		7.2. Pilnveidot kvantitatīvo rādītāju izvēli, t.sk. detalizētākā teritoriālā griezumā, lai identificētu tos, kas vislabāk raksturo dzīvesvietas pievilcību un attīstības potenciālu.	7.2.1. Priekšlikumi par kvantitatīvo rādītāju izvēli ir izskatīti un komentēti iepriekšējās sadaļās. Būtiskākais uzlabojums, kas būtu nepieciešams no statistikas viedokļa, ir iespēja to apkopot un iegūt pēc iespējas mazākā teritoriālā vienībā (režģī uz kartes), kā arī blīvi apdzīvoto teritoriju griezumā ap pilsētām.
		7.3. Kvalitatīvo rādītāju sadaļu iespējams padarīt ticamāku ar ekspertu novērtējumu vai iedzīvotāju aptaujām – vietējo iedzīvotāju redzējums par aspektiem, piemēram, pievilcība darbam, ģimenes veidošanai, pašvaldības pakalpojumiem utt. (ieguldījumi digitālajās prasmēs).	7.3.1. Priekšlikums par ekspertu novērtējuma vai iedzīvotāju aptauju veikšanu ir atbalstāms, taču tas pieprasītu atsevišķas metodikas veidošanu. Līdz ar to būtu jāparedz metodikas lietošana gadījumos, kad nepieciešams pieņemt lēmumu par kāda AC statusa maiņu, lai neradītu pārlietu lielu slogu.
		7.4. Kritērijiem jābūt izvērstiem ar domu, kā pašvaldība attīstīsies.	7.4.1. Izvērtējumā iekļautais kritēriju komplekts raksturo to, kādi priekšnoteikumi nodrošina attīstības potenciālu turpmāk. Viens no tiem ir arī "Pozitīvs tēls/ skatījums", kas ir iespēja izvērtēt konkrētā AC attīstības plānus, taču šis kritērijs vēl būtu pārskatāms un papildināms.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Kopsavilkums diskusijai par attīstības centru metodoloģiju un priekšlikumi tās papildinājumiem

2022.gada 15.septembris

Nr.	Kritērijs	Diskusijas tēmas un priekšlikumi	Vērtējums par iekļaušanu turpmākos izvērtējumos
		7.5. Pārskatīt pilsētu salīdzināšanu reģionu ietvaros.	7.5.1. Priekšlikums par pilsētu salīdzināšanas pārskatīšanu reģionu ietvaros ir atbalstāms. Pētījumi un statistikas dati liecina, ka AC attīstību daudz būtiskāk ietekmē atrašanās vieta – attālums no Rīgas – nevis atrašanās konkrētā plānošanas reģionā. Tāpēc, iespējams, ka savā starpā būtu jāsalīdzina AC, kas atrodas līdz 1 stundas brauciena attālumā no Rīgas, 1-2 stundu brauciena attālumā no Rīgas un vairāk nekā 2 stundu brauciena attālumā no Rīgas.
		7.6. Metodikā integrēt atrašanos nacionālo interešu teritorijās – Rīgas metropole, Baltijas jūras piekraste, Austrumu pierobeža. Atrašanās pierobežas teritorijā varētu būt kā faktors kritēriju atšķirīgai piemērošanai, tomēr to nav vērts kvantitatīvi vērtēt, bet gan būtu jāpieņem politisks lēmums. Kritēriju diferencēšana Pierīgai un pierobežai. Ģeogrāfiskais novietojums ir ļoti svarīgs, ārējā robeža jāskatās citādi.	7.6.1. Priekšlikums par nacionālo interešu teritoriju iekļaušanu kritērijos var būt būtisks, bet nevienlīdzīgs attiecībā pret citiem AC. Tāpēc tas būtu jāizmanto lēmumu pieņemšanā par AC saglabāšanu/ veidošanu (piemēram, sniegt papildu atbalstu AC ar zemu potenciālu, kas atrodas austrumu pierobežā).
		7.7. Būtu jāizvērtē, kā teritoriju attīstīt, lai nepazaudētu cilvēkus, kā arī kā attīstīt Pierīgas pašvaldības. Netiek nasegts/ risināts jautājums par Pierīgas lomu un attīstības perspektīvu.	7.7.1. Priekšlikums atbalstāms, jo nevienmērīgs apdzīvojumus ir būtiska Latvijas problēma – gan tas, ka iedzīvotāju skaita samazināšanās dēļ teritoriju attīstības potenciāls sarūk, gan tas, ka iedzīvotāju skaita pieauguma dēļ Pierīgas pašvaldībās kļūst grūtāk nodrošināt visiem iedzīvotājiem pieejamu infrastruktūru un pakalpojumus. Vienlaikus Pierīgas izaugsme būtu skatāms kā atsevišķs jautājums, jo nav salīdzināms ar pārējo Latvijas teritoriju (atšķirīgi izaicinājumi). Turklāt pilsētām esot Rīgas tiešā ietekmē, netiek sasniegti AC mērķi par policentrisku jeb daudzu centru attīstību, kas būtu pretstats monocentriskai jeb uz Rīgu centrētai attīstībai (monocentriska attīstība saglabā vai palielina reģionālās attīstības atšķirības).

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Kopsavilkums diskusijai par attīstības centru metodoloģiju un priekšlikumi tās papildinājumiem

2022.gada 15.septembris

Nr.	Kritērijs	Diskusijas tēmas un priekšlikumi	Vērtējums par iekļaušanu turpmākos izvērtējumos
		<p>7.8. Jautājums, ko darīt tālāk ar kritēriju – nepareiza būtu pieeja sarunāt un nolemt, kāds būs statuss. AC statuss tiek piešķirts politiski. Kritēriji ir jālieto centru programmai, lai identificētu, kur nepieciešamas papildus investīcijas un pasākumi. Faktu konstatācija ir viena lieta, bet otra → lēmums par to, ko darīt. Divi politiskie kritēriji: teritorijā nepieciešams attīstības centrs, lai veicinātu attīstību, otrs – nacionālo interešu teritorijas.</p>	<p>7.8.1. Priekšlikums par AC programmu būtu atbalstāms, lai identificētu jomas, kurās nepieciešamas papildus investīcijas. Tam būtu jādarbojas kā sava veida luksofora principam, kur, “iedegoties oranžajai krāsai” jeb vērtējumam “Daļēji atbilst”, jāsniedz atbalsts tendences mazināšanai.</p> <p>Būtiski, lai AC kritēriji ir ilgtermiņa faktori un mazāk īstermiņa faktori, kas pakļauti lielākai mainībai atkarībā no īstermiņa rīcībpolitikas.</p>
		<p>7.9. Jāpārcērt spirāle, kura noved pie tālākas iedzīvotāju skaita samazināšanās. Iespējams, ar vietējās infrastruktūras sakārtošanu – mājokli, izglītības iespējām, tuvāk dzīvesvietai, interešu izglītība. Šim būtu jāparādās kritērijos – ja parādās potenciāls, automatiski piešķirt iespēju attīstīt mājokļus, uzņēmējdarbību, skolas.</p>	<p>7.9.1. Priekšlikums atbalstāms, un vismaz daļēji jau ir ietverts esošajā izvērtējumā, piemēram, attiecībā uz kultūras infrastruktūru. Tomēr nepieciešama vienošanās par to, ka nebūtu efektīvi divos samērā tuvos AC veidot katram savu infrastruktūru, kā arī par to, kura infrastruktūra ir visbūtiskākā attīstības potenciālam. Viena no tām noteikti ir mājokļi (renovētie, no jauna uzbūvētie), taču datu pieejamība par šo jomu nav pietiekama.</p>
		<p>7.10. Kritērijos jāiekļauj rādītāji, ko pašvaldības var ietekmēt. Iespējams, lietas, ko pašlaik dara valsts, jāpārnes uz pašvaldības/ reģionālo līmeni – iespējama risinājums nomales problēmai.</p>	<p>7.10.1. Priekšlikums par rādītāju iekļaušanu, ko pašvaldība var ietekmēt, ir atbalstāms un ir ņemts vērā arī pašreizējā metodikā.</p> <p>Vienlaikus būtiski, lai AC kritēriji ir ilgtermiņa faktori un mazāk īstermiņa faktori, kas pakļauti lielākai mainībai atkarībā no īstermiņa rīcībpolitikas.</p>

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Kopsavilkums diskusijai par attīstības centru metodoloģiju un priekšlikumi tās papildinājumiem

2022.gada 15.septembris

Nr.	Kritērijs	Diskusijas tēmas un priekšlikumi	Vērtējums par iekļaušanu turpmākos izvērtējumos
8.	AC izpratne		
		8.1. Centra galvenā funkcija ir veicināt teritorijas attīstību	8.1.1. Priekšlikums atbalstāms un izvērtējuma Pielikumā Nr. 1 katram rādītājam ir norādīts, vai tas raksturo konkrēto AC vai tā ietekmi uz apkārtnējo teritoriju.
		8.2. AC jautājums ir par resursu saprātīgu izlietošanu, koncentrējot tos tur, kur var notikt attīstības grūdiens.	8.2.1. Priekšlikums atbalstāms, un tas ir ietverts izvērtējumā, ņemot vērā, ka viens no kvantitatīvajiem rādītājiem ir "Attīstības līmenis".
		8.3. Pārresoru koordinācijas centra redzējumā AC ir jābūt arī turpmāk (stratēģijā līdz 2050.g.)	8.3.1. Priekšlikums atbalstāms.
		8.4. Centru sabalansētība, lai neveidotos resursu dublēšana pakalpojumu nodrošināšanai. Iespējama funkciju sadalīšana starp centriem savstarpējā tuvumā.	8.4.1. Priekšlikums atbalstāms, un tas varētu būt papildu apsvērums, ko apskatīt izvērtējumā – ja kāds pakalpojums ir pieejams citā vietā novadā vai netālu esošā AC, tad to konkrētajam AC var nevērtēt vai piemērot vērtējumu "Daļēji atbilst".
		8.5. Pašvaldību funkciju specifikācija – vietējā mēroga, reģionālā mēroga, nacionālā mēroga.	8.5.1. Priekšlikums līdz galam nav skaidrs, taču, ja tas līdzinās Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam pieejai par nacionāla līmeņa, reģionāla līmeņa un vietēja līmeņa AC, tad visticamāk, ir ieteicams to turpināt.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Kopsavilkums diskusijai par attīstības centru metodoloģiju un priekšlikumi tās papildinājumiem

2022.gada 15.septembris

Dalībnieku saraksts

Ilze Oša	Valsts sekretāra vietniece reģionālās attīstības jautājumos
Diāna Rasuma	Valsts ilgtspējīgas attīstības plānošanas departamenta direktora vietniece, Teritoriju attīstības izvērtēšanas nodaļas vadītāja
Aidis Tomsons	moderators
Kristaps Kovaļevskis	SIA "KPMG Baltics" eksperts
Māris Pūķis	LPS vecākais padomnieks
Kristīne Kinča	LPS padomniece juridiskajos jautājumos
Ivita Peipiņa	LPS padomniece reģionālās attīstības jautājumos
Karīna Miķelsone	Ādažu novada domes priekšsēdētāja vietniece
Inga Priede	Tukuma novada domes priekšsēdētāja vietniece
Vladislavs Vesperis	PKC Attīstības uzraudzības un novērtēšanas nodaļas vadītājs
Uldis Vītoliņš	Biedrības "Reģionālo attīstības centru apvienība" direktors

Reģionālas un nacionālas nozīmes attīstības centru izvērtējums

Diskusija par attīstības centru tīkla izvērtēšanu

—

2022.gada 15.septembrī

Kristaps Kovaļevskis

Projektu vadītājs, Stratēģiskās plānošanas eksperts

Izglītība

- Profesionālais maģistra grāds ekonomikā un ekonomista kvalifikācija (Pilsētu un reģionu inženierekonomika), Rīgas Tehniskā universitāte
- Maģistra grāds fizikā, Latvijas Universitāte

Pieredze

- KPMG Baltics stratēģijas un biznesa procesu analīzes nodaļā kopš 2021.gada februāra, vadības konsultāciju un pētījumu jomā kopš 2014.gada decembra
- Gūta pieredze vietēja un reģionāla līmeņa stratēģiskās plānošanas dokumentu un ekonomiskās analīzes izstrādē sadarbībā ar Tukuma, Kuldīgas, Grobiņas, Liepājas, Jēkabpils, Valkas, Ventpils valstspilsētas, Ventpils novada un Rīgas pašvaldībām, kā arī Rīgas, Kurzemes un Vidzemes plānošanas reģioniem
- Izstrādāti nacionāla līmeņa politikas plānošanas pētījumi Valsts kancelejai, Izglītības un zinātnes ministrijai, Valsts darba inspekcijai, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai

Kopš 2009. gada Latvijā kopumā un visos attīstības centros ir uzlabojušies sociālekonomiskie rādītāji, taču iedzīvotāju skaits pārsvarā turpina samazināties

Atbilstoši Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģijai līdz 2030.g. attīstības centrs ir teritorija, kurā:

- 1) Ir resursu, t.sk. cilvēkresursu, koncentrācija
- 2) Ir sociālo un ekonomisko aktivitāšu koncentrācija
- 3) Tiek veicināta apkārtējās teritorijas attīstība

Attīstības centri – reģionu attīstības virzītājspēks

Attīstības centru potenciāla un konkurētspējas paaugstināšana:

- Ļaus iedzīvotājiem nodrošināt līdzvērtīgus dzīves un darba apstākļus neatkarīgi no dzīves vietas
- Nostiprinās valsts policentrisku apdzīvojuma struktūru

Avoti: Latvijas Ilgtspējīgas stratēģija līdz 2030.gadam, Oficiālās statistikas portāls

Attīstības centru līmeņi

Nacionālais līmenis – Rīga kā Latvijas galvaspilsēta un astoņas pēc iedzīvotāju skaita lielākās pilsētas

Reģionālais līmenis – 21 pilsēta, kas ir nozīmīgi kultūras un/vai ražošanas centri ar attīstītu sociālo infrastruktūru un daudzveidīgiem pakalpojumiem

Novada līmenis – mazākās pilsētas un apdzīvotās teritorijas

Sociālekonomisko rādītāju izmaiņas

Laika posmā no 2009. līdz 2019.gadam neto darba samaksa ievērojami pieaugusi gan NC, gan RC, turklāt tikpat un straujāk nekā Latvijā vidēji (+69%)

Iedzīvotāju skaita izmaiņas

Dati liecina, ka iedzīvotāju skaits NC un RC ir sarucis straujāk nekā Latvijā vidēji (-11,2%), kas var būt skaidrojams ar iedzīvotāju skaita pieaugumu Pierīgas pašvaldībās.

9+21

Attīstības centru skaits (NC un RC) līdz 2030.gadam

**+69% un
+74%**

Neto darba samaksas pieaugums NC un RC 10 gadu laikā

**-13,6% un
-15,1%**

Kopējā iedzīvotāju skaita izmaiņa NC un RC 10 gadu laikā

Latvijas pamatvērtība – cilvēkkapitāls (LIAS 2030)

Pasaules Bankas izmantotā definīcija:
«Cilvēkkapitāls ir iedzīvotāju skaits un tā zināšanu un veselības stāvokļa kopums»

Eiropas telpiskās plānošanas novērošanas tīkls ESPON:

«Esošā cilvēkkapitāla saglabāšanā un jauna cilvēkkapitāla veidošanā būtiska loma ir vietas pievilcībai, ko raksturo ne tikai ekonomiskās iespējas, bet arī plašāki «dzīves kvalitātes» apstākļi, kā izglītība, socializācijas iespējas, kultūra, sporta un atpūtas iespējas, vide un drošība. To var veicināt arī caur pilsoniskās līdzdalības pasākumiem un kopienu stiprināšanu»

Eiropas un pasaules līmenī veiktos pētījumos par cilvēkkapitāla samazināšanos tiek novērots, ka iedzīvotāju skaita samazināšanās var ierosināt ilgtermiņa **«sarukšanas spirāli»** jeb procesu, kurā vietas pievilcība arvien turpina samazināties:

Avoti: Latvijas Ilgtspējīgas stratēģija līdz 2030.gadam, Pasaules Banka, Eiropas telpiskās plānošanas novērošanas tīkls ESPON, R. McMillan

Tāpēc AC potenciāls tiek vērtēts ar sešiem kritērijiem, kuru tiešā ilgtermiņa ietekme izpaužas demogrāfiskajos rādītājos

Mērķis – Policentriska attīstība, kas balstās uz pašpietiekamiem nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centriem, kas spēj nodrošināt:

1. Darba vietas
2. Konkurētspējīgu atalgojumu
3. Pakalpojumus
4. Pilsonisko līdzdalību
5. Drošu dzīves vidi

Visiem iedzīvotājiem nodrošināti līdzvērtīgi dzīves un darba apstākļi

Tiešā ietekme izpaužas demogrāfiskajos rādītājos

Attīstības centra kritēriji

Labākas iespējas attīstīt cilvēkkapitālu un nodrošināt augstāku attīstības potenciālu ir tām teritorijām, kurām ir salīdzinoši mazāk problēmu un vairāk iespēju. Šo potenciālu iespējams aprakstīt ar sešiem kritērijiem:

K1. Daļēji pozitīvi/ pozitīvi demogrāfiskie rādītāji

K2. Daļēji pozitīvi/ pozitīvi sociālekonomiskie rādītāji

K3. Izdevīga atrašanās vieta un sasniedzamība

K4. Iespējas saņemt kvalitatīvus valsts, pašvaldības un ikdienas pakalpojumus

K5. Saliedēta sabiedrība

K6. Pozitīvs tēls/ skatījums

Avoti: KPMG Baltics, pamatojoties uz Latvijas Ilgtspējīgas stratēģiju līdz 2030.gadam, Eiropas telpiskās plānošanas novērošanas tīkla ESPON pētījumiem, R. McMillan pētījumu «Anticipating subnational depopulation: Policy responses and strategic interventions to regional decline», Latvijas Universitātes pētījumiem u.c. avotiem

Attīstības centru un cilvēkkapitāla attīstības potenciālu ir iespējams raksturot ar šiem kritērijiem, kas iekļauj gan kvantitatīvus, gan kvalitatīvus rādītājus

	Intervijās izteiktie priekšlikumi AC potenciāla novērtēšanai	Atziņas no plānošanas dokumentiem un pētījumiem	Rādītāju skaits
 <p>K1. Daļēji pozitīvi/ pozitīvi demogrāfiskie rādītāji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cilvēkresursu koncentrācija • Demogrāfiskais potenciāls, tendence • Iedzīvotāju atgriešanās 	<ul style="list-style-type: none"> • Iedzīvotāju skaita ilgtermiņa izmaiņas ir būtiskākais iznākuma rādītājs • Lai realizētu stratēģiskas darbības, attīstības veicināšanai, nepieciešams saglabāt/ attīstīt cilvēkkapitālu 	<ul style="list-style-type: none"> • 1 kvantitatīvais rādītājs • 3 kvalitatīvie rādītāji
 <p>K2. Daļēji pozitīvi/ pozitīvi sociālekonomiskie rādītāji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Darba vietu pieejamība • Pievienotā vērtība • Nekustamā īpašuma vērtība un tirgus aktivitāte • Degradēto teritoriju sakārtošana • Uzņēmējdarbības aktivitāte (uzņēmumu dibināšana, koncentrācija u.c.) • Investīciju piesaiste 	<ul style="list-style-type: none"> • Lielākajai daļai iedzīvotāju galvenais kādas vietas pievilcības aspekts ir nodarbinātības iespējas atbilstoši individuālajiem mērķiem un ienākumi, kas ļauj noteikt noteiktu dzīves kvalitātes līmeni • Ikvienam iedzīvotājam un uzņēmumam jāspēj iesaistīties ekonomikas pārmaiņu procesos saistībā ar digitalizācijas, klimata pārmaiņu, drošības u.c. jomu pārmaiņām 	<ul style="list-style-type: none"> • 5 kvantitatīvie rādītāji • 3 kvalitatīvie rādītāji
 <p>K3. Izdevīga atrašanās vieta un sasniedzamība</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vietas, kur satiekas ceļi, krustpunkti • Ērta nokļūšana līdz citiem centriem • Inženierinfrastruktūra • Resursi – meži, lauksaimniecības zeme, dabas un kultūras mantojums • Nacionālo interešu teritorijas – Rīgas metropoles areāls, Baltijas jūras piekraste, Austrumu pierobeža 	<ul style="list-style-type: none"> • Apkārtējā vide ikdienā apmierina iedzīvotāju fiziskās vajadzības, veicina apmierinātību ar dzīvi un pārliecību par nākotni • Sakārtota un droša vide, kā arī efektīva mobilitāte, veicina pārējo kritēriju veiksmīgāku sasniegšanu 	<ul style="list-style-type: none"> • 1 kvantitatīvais rādītājs • 4 kvalitatīvie rādītāji

Avoti: KPMG Baltics, pamatojoties uz Latvijas Ilgtspējīgas stratēģiju līdz 2030.gadam, Eiropas telpiskās plānošanas novērošanas tīkla ESPON pētījumiem, R. McMillan pētījumu «Anticipating subnational depopulation: Policy responses and strategic interventions to regional decline», Latvijas Universitātes pētījumiem, intervijām ar pašvaldībām u.c. avotiem

Attīstības centru un cilvēkkapitāla attīstības potenciālu ir iespējams raksturot ar šiem kritērijiem, kas iekļauj gan kvantitatīvus, gan kvalitatīvus rādītājus

	Intervijās izteiktie priekšlikumi AC potenciāla novērtēšanai	Atziņas no plānošanas dokumentiem un pētījumiem	Rādītāju skaits
 <p>K4. Iespējas saņemt kvalitatīvus valsts, pašvaldības un ikdienas pakalpojumus</p>	<ul style="list-style-type: none"> Klientu apkalpošanas centri Dzīvojamā platība, mājokļi Digitalizācijas līmenis Elektrības lietojums Reģionālās struktūras valsts iestādēm Pakalpojumu kopējais grozs Izglītības pakalpojumi 	<ul style="list-style-type: none"> Izglītības un prasmju iegūšana veicina darbaspēka produktivitāti un ekonomisko aktivitāti. Jo tuvāk dzīves vai darba vietai tas ir pieejams, jo augstāka iespēja saglabāt iedzīvotājus Iedzīvotāju piederību savai dzīvesvietai veicina iesaistes iespējas sabiedriskajā dzīvē (kultūras, sporta u.c. pasākumos) Mājokļa, veselības un sociālās aprūpes, sabiedriskās kārtības jautājumi veicina iedzīvotāju labklājību un ilgmūžību 	<ul style="list-style-type: none"> 2 kvantitatīvie rādītāji 6 kvalitatīvie rādītāji
 <p>K5. Saliedēta sabiedrība</p>	<ul style="list-style-type: none"> Vēlēšanu aktivitāte Kopienas attīstība NVO skaits, projektu konkursi 	<ul style="list-style-type: none"> Vietas pievilcību veicina arī neekonomiski apstākļi – uzticēšanās, pilsoniskā līdzdalība pārvaldes procesos, atgriezeniskās saites sniegšana Uzticēšanās un piederības sajūta ietekmē iedzīvotāju vēlmi dzīvot konkrētā vietā 	<ul style="list-style-type: none"> 1 kvantitatīvais rādītājs 2 kvalitatīvie rādītāji
 <p>K6. Pozitīvs tēls/ skatījums</p>	<ul style="list-style-type: none"> Pašvaldību lēmumi un investīciju lēmumu atdeve «Gudra saimniekošana» jeb izmaksu efektivitātes analīze un mērķu sasniegšana 	<ul style="list-style-type: none"> Prioritizējot ieguldījumus cilvēkkapitālā, t.sk. iedzīvotāju ideju realizācijā, ar salīdzinoši maziem resursiem iespējams nodrošināt augstu atdevi. 	<ul style="list-style-type: none"> 1 kvalitatīvais rādītājs

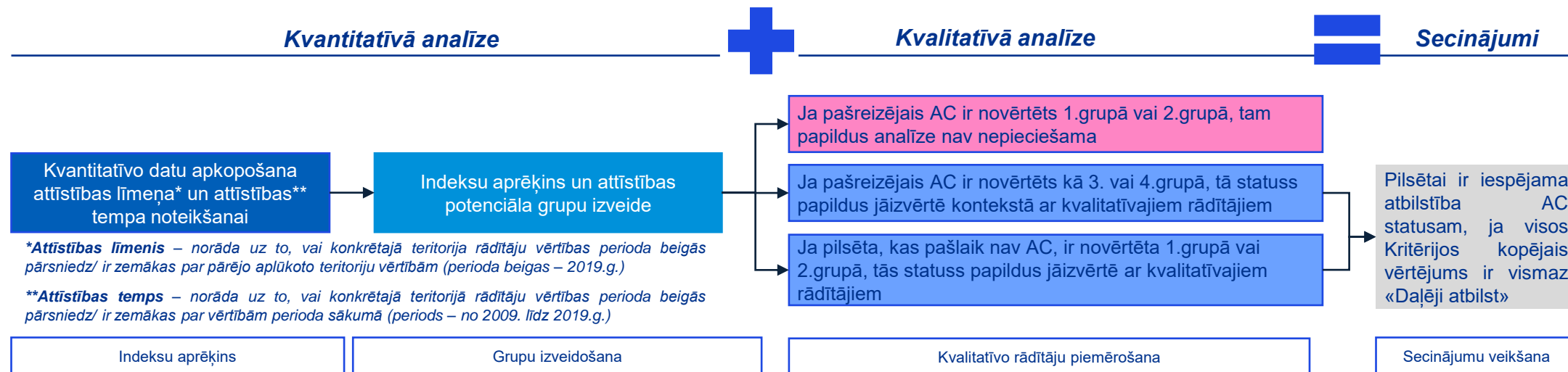
Avoti: KPMG Baltics, pamatojoties uz Latvijas Ilgtspējīgas stratēģiju līdz 2030.gadam, Eiropas telpiskās plānošanas novērošanas tīkla ESPON pētījumiem, R. McMillan pētījumu «Anticipating subnational depopulation: Policy responses and strategic interventions to regional decline», Latvijas Universitātes pētījumiem, intervijām ar pašvaldībām u.c. avotiem

Kritēriju piemērošanas shēma un loģika

Kvantitatīvā analīze

Kvalitatīvā analīze

Secinājumi

$$I_i = \frac{x_i - x_{i_{min}}}{x_{i_{max}} - x_{i_{min}}}, \text{ kur:}$$

I_i - konkrētā rādītāja attīstības līmeņa vai tempa indekss

i - attīstību raksturojošs statistikas rādītājs

x_i - pilsētas attīstību raksturojošā rādītāja vai tā izmaiņu tempa vidējā vērtība 10 gadu periodā

$x_{i_{min}}$ - rādītāja vai tā izmaiņu tempa vidējā vērtība 10 gadu periodā, kas ir viszemākā aplūkoto pilsētu grupā

$x_{i_{max}}$ - rādītāja vai tā izmaiņu tempa vidējā vērtība (10 gadu periodā), kas ir visaugstākā aplūkoto pilsētu grupā

Attīstības koeficients 2009-2019)	Attīstības līmenis (2019)	Grupa
>0,5 (augsts)	>0,5 (augsts)	1.grupa
>0,5 (augsts)	<0,5 (zems)	2.grupa
<0,5 (zems)	<0,5 (zems)	3.grupa
<0,5 (zems)	>0,5 (augsts)	4.grupa

- Katrs rādītājs tiek vērtēts skalā «Atbilst», «Daļēji atbilst», «Neatbilst»
- Ja kritērija ietvaros vismaz puse rādītāju «Neatbilst», tiek secināts, ka viss kritērijs «Neatbilst»
- Tātad pilsētai ir iespēja kritēriju izpildīt pat, ja kādā no rādītājiem saņemts vērtējums «Neatbilst» - to var pieņemt kā jomu, kuras uzlabošana var palīdzēt sasniegt augstāku potenciālu

- Potenciāls ir pietiekams
- Potenciāls nākotnē var samazināties
- Potenciāls nav pietiekams

Avoti: Alise Vītola, <https://ortus.rtu.lv/science/en/publications/9604/fulltext> (attīstības līmeņa-tempa matricas pieeja), KPMG Baltics

Piemērs 1 – Reģionālais attīstības centrs Smiltene

Vidzemes plānošanas reģionā analizē iekļautas 26 pilsētas

Kvantitatīvā analīze

Nr.	Kritērijs un rādītājs	T koeficients 2009-2019	Koeficients 2019
1	K1. Iedzīvotāju skaits	0,24	0,20
2	K2. Nodarbināto attiecība privātajā/ publiskajā sektorā	0,34	0,71
3	K2. Uzņēmumu dibināšanas/ likvidēšanas attiecība	0,59	0,94
4	K2. Neto darba samaksa	0,38	0,32
5	K2. Darbinieku skaits/ Iedzīvotāji vecumā 15-64 gadi	0,96	0,85
6	K3. Automašīnu skaits uz 1000 iedz.	0,47	0,71
7	K4. IIN ieņēmumi uz 1 iedz.	0,24	0,47
8	K4. Ceļu satiksmes negadījumi uz 1000. iedz.	0,78	0,47
9	K5. Vēlētāju aktivitāte	0,62	0,59
	Rezultāts	0,50	0,59

1.grupa - augsts attīstības temps un augsts attīstības līmenis

Kvalitatīvā analīze

Papildus analīze nav nepieciešama

Secinājumi

AC potenciāls ir pietiekams

Avoti: KPMG Baltics, Oficiālās statistikas portāls, Reģionālo indikatoru attīstības modulis, Ceļu satiksmes un drošības direkcija, Centrālā vēlēšanu komisija

Piemērs 2 – Reģionālais attīstības centrs Alūksne

Vidzemes plānošanas reģionā analizē iekļautas 26 pilsētas

Kvantitatīvā analīze

Nr.	Kritērijs un rādītājs	T koeficients 2009-2019	Koeficients 2019
1	K1. Iedzīvotāju skaits	0,11	0,27
2	K2. Nodarbināto attiecība privātajā/ publiskajā sektorā	0,30	0,40
3	K2. Uzņēmumu dibināšanas/ likvidēšanas attiecība	0,82	0,82
4	K2. Neto darba samaksa	0,48	0,22
5	K2. Darbinieku skaits/ Iedzīvotāji vecumā 15-64 gadi	0,85	0,62
6	K3. Automašīnu skaits uz 1000 iedz.	0,13	0,71
7	K4. IIN ieņēmumi uz 1 iedz.	0,26	0,28
8	K4. Ceļu satiksmes negadījumi uz 1000. iedz.	0,81	0,55
9	K5. Vēlētāju aktivitāte	0,57	0,48
	Rezultāts	0,45	0,48

3.grupa - zems attīstības temps un zems attīstības līmenis

Kvalitatīvā analīze

Nr.	Kritēriju atbilstība	Vērtējums
1	Daļēji pozitīvi/ pozitīvi demogrāfiskie rādītāji	Daļēji atbilst
2	Daļēji pozitīvi/ pozitīvi sociālekonomiskie rādītāji	Neatbilst
3	Izdevīga atrašanās vieta un sasniedzamība	Daļēji atbilst
4	Iespējas saņemt kvalitatīvus valsts, pašvaldības un ikdienas pakalpojumus	Daļēji atbilst
5	Saliedēta sabiedrība	Atbilst
6	Pozitīvs tēls/ skatījums	Daļēji atbilst
	Rezultāts	Neatbilst

Vērtējums «Neatbilst» iegūts, jo Alūksnes pilsētā pievienotā vērtība uz 1 nodarbināto ir par 26% zemāka nekā vidēji VPR, tā tikai daļēji nodrošina darba vietas apkārtējās teritorijas iedzīvotājiem, kā arī pilsētā neatrodas neviens no VPR 100 lielākajiem uzņēmumiem.

Secinājumi

AC potenciāls nākotnē var samazināties

Avoti: KPMG Baltics, Oficiālās statistikas portāls, Reģionālo indikatoru attīstības modulis, Ceļu satiksmes un drošības direkcija, Centrālā vēlēšanu komisija, Lursoft, Latvijas valsts ceļi, Balticmaps.eu, pašvaldību mājas lapas, aktuālie plānošanas dokumenti un ikgadējie publiskie pārskati, Latvijas tūrisma nozares analīze, Nacionālā izglītības iespēju datubāze, Pašvaldību vērtējums un pašvaldību e-indeksis, Nacionālais veselības dienests, Latvijas Kultūras datu portāls, Sporta bāzu reģistrs,

Piemērs 3 – Reģionālais attīstības centrs Ludza

Latgales plānošanas reģionā analizē iekļautas 14 pilsētas

Kvantitatīvā analīze

Nr.	Kritērijs un rādītājs	T koeficients 2009-2019	Koeficients 2019
1	K1. Iedzīvotāju skaits	0,09	0,48
2	K2. Nodarbināto attiecība privātajā/ publiskajā sektorā	0,25	0,34
3	K2. Uzņēmumu dibināšanas/ likvidēšanas attiecība	0,23	0,00
4	K2. Neto darba samaksa	0,82	0,49
5	K2. Darbinieku skaits/ Iedzīvotāji vecumā 15-64 gadi	0,51	0,17
6	K3. Automašīnu skaits uz 1000 iedz.	0,73	0,11
7	K4. IIN ieņēmumi uz 1 iedz.	0,69	0,48
8	K4. Ceļu satiksmes negadījumi uz 1000. iedz.	0,44	1,00
9	K5. Vēlētāju aktivitāte	0,49	0,48
	Rezultāts	0,39	0,43

3.grupa - zems attīstības temps un zems attīstības līmenis

Kvalitatīvā analīze

Nr.	Kritēriju atbilstība	Vērtējums
1	Daļēji pozitīvi/ pozitīvi demogrāfiskie rādītāji	Neatbilst
2	Daļēji pozitīvi/ pozitīvi sociālekonomiskie rādītāji	Daļēji atbilst
3	Izdevīga atrašanās vieta un sasniedzamība	Atbilst
4	Iespējas saņemt kvalitatīvus valsts, pašvaldības un ikdienas pakalpojumus	Atbilst
5	Saliedēta sabiedrība	Daļēji atbilst
6	Pozitīvs tēls/ skatījums	Daļēji atbilst
	Rezultāts	Neatbilst

Vērtējums «Neatbilst» iegūts, jo Ludzas iedzīvotāju skaita prognoze paredz lielāku iedzīvotāju skaita sarukumu nekā LPR vidēji, kā arī iedzīvotāju īpatsvars līdz darbības vecumam ir bijis bez izmaiņām, bet virs darbības vecuma - pieaudzis.

Secinājumi

AC potenciāls
nākotnē var
samazināties

Avoti: KPMG Baltics, Oficiālās statistikas portāls, Reģionālo indikatoru attīstības modulis, Ceļu satiksmes un drošības direkcija, Centrālā vēlēšanu komisija, Lursoft, Latvijas valsts ceļi, Balticmaps.eu, pašvaldību mājas lapas, aktuālie plānošanas dokumenti un ikgadējie publiskie pārskati, Latvijas tūrisma nozares analīze, Nacionālā izglītības iespēju datubāze, Pašvaldību vērtējums un pašvaldību e-indeksis, Nacionālais veselības dienests, Latvijas Kultūras datu portāls, Sporta bāzu reģistrs,

Piemērs 4 – Iespējamais attīstības centrs Grobiņa

Kurzemes plānošanas reģionā analizē iekļautas 19 pilsētas un viens pagasts

Kvantitatīvā analīze

Nr.	Kritērijs un rādītājs	T koeficients 2009-2019	Koeficients 2019
1	K1. Iedzīvotāju skaits	0,33	0,04
2	K2. Nodarbināto attiecība privātajā/ publiskajā sektorā	0,91	0,49
3	K2. Uzņēmumu dibināšanas/ likvidēšanas attiecība	1,00	0,65
4	K2. Neto darba samaksa	1,00	0,51
5	K2. Darbinieku skaits/ Iedzīvotāji vecumā 15-64 gadi	0,84	0,17
6	K3. Automašīnu skaits uz 1000 iedz.	1,00	0,88
7	K4. IIN ieņēmumi uz 1 iedz.	0,95	0,95
8	K4. Ceļu satiksmes negadījumi uz 1000. iedz.	0,41	1,00
9	K5. Vēlētāju aktivitāte	1,00	0,34
	Rezultāts	0,56	0,75

1.grupa - augsts attīstības temps un augsts attīstības līmenis

Kvalitatīvā analīze

Nr.	Kritēriju atbilstība	Vērtējums
1	Daļēji pozitīvi/ pozitīvi demogrāfiskie rādītāji	Daļēji atbilst
2	Daļēji pozitīvi/ pozitīvi sociālekonomiskie rādītāji	Daļēji atbilst
3	Izdevīga atrašanās vieta un sasniedzamība	Daļēji atbilst
4	Iespējas saņemt kvalitatīvus valsts, pašvaldības un ikdienas pakalpojumus	Neatbilst
5	Saliedēta sabiedrība	Atbilst
6	Pozitīvs tēls/ skatījums	Daļēji atbilst
	Rezultāts	Neatbilst

Vērtējums «Neatbilst» iegūts, jo Grobiņā nav pieejami profesionālās, augstākās vai pieaugušo izglītības pakalpojumi, uzņēmējdarbības atbalstam tiek nodrošināts vienīgi informatīvais atbalsts, kā arī nav pieejama atbilstoša kultūras infrastruktūra un dienas stacionāra veselības aprūpes pakalpojumi. Šie pakalpojumi lielā mērā tiek nodrošināti netālaļājā Liepājas pilsētā (11,4 km attālums).

Secinājumi

Potenciāls nav pietiekams, lai kļūtu par AC

Avoti: KPMG Baltics, Oficiālās statistikas portāls, Reģionālo indikatoru attīstības modulis, Ceļu satiksmes un drošības direkcija, Centrālā vēlēšanu komisija, Lursoft, Latvijas valsts ceļi, Balticmaps.eu, pašvaldību mājas lapas, aktuālie plānošanas dokumenti un ikgadējie publiskie pārskati, Latvijas tūrisma nozares analīze, Nacionālā izglītības iespēju datubāze, Pašvaldību vērtējums un pašvaldību e-indeksis, Nacionālais veselības dienests, Latvijas Kultūras datu portāls, Sporta bāzu reģistrs,

Faktori, kas jāņem vērā tālākā attīstības centru tīkla izvērtēšanā

Līdz 2026. gadam
iesniedzams nākamais
ziņojums par pašvaldību
sociālekonomisko situāciju
un ATR rezultātiem

t.sk. atkārtoti izvērtēt
attīstības centru tīklu,
sevišķi teritorijās, kur
attīstības centri uzrādīja
zemāku potenciālu attīstības
centra saglabāšanai.
Sagatavot priekšlikumu
Latvijas ilgtspējīgas
attīstības stratēģijas līdz
2050.gadam telpiskās
attīstības perspektīvai un
attīstības centru tīklam.

Rādītāju izvēle

Šajā izvērtējumā tika izmantoti rādītāji, kas bija pieejami atbilstoši izvērtējuma tvērumam. Izstrādātos kritērijus ieteicams saglabāt kā attīstības potenciāla novērtēšanas pamatu, savukārt konkrētu lēmumu pieņemšanai ir jāizvērtē un jāizvēlas konkrētajā brīdī vispiemērotākais kvantitatīvo un kvalitatīvo rādītāju kopums.

Datu pieejamība

Ņemot vērā, ka pēc ATR pašvaldības ir lielākas gan teritoriāli, gan iedzīvotāju skaita ziņā, teritoriju attīstības, tostarp attīstības centru ietekmes uz apkārtējām teritorijai, izvērtēšanai un attīstības centru tīkla pilnvērtīgākai izvērtēšanai, būtu jāturpina un jāuzlabo nodrošinājums ar datiem iedalījumā līdz pat teritoriālā iedalījuma vienību līmenim. Piemēram:

- Analīzē būtu jāietver sabiedrības veselību raksturojoši rādītāji, piemēram, **mūža ilgums/ veselīgi nodzīvoto dzīves gadu skaits/ potenciāli zaudētie mūža gadi**, ko pašvaldības var ietekmēt ar drošas infrastruktūras, veselības un sociālās aprūpes pakalpojumu un informatīvo un izglītojošo pasākumu nodrošināšanu
- **Pievienotās vērtības/ produktivitātes** rādītājs būtu jāņem vērā pēc iespējas mazākā teritoriālajā vienībā ar iespēju analizēt tā dinamiku jau kvantitatīvās analīzes posmā
- Kritērijs «Pozitīvs tēls/ skatījums» būtu jāsaista ar atbilstošu kvantitatīvo rādītāju, piemēram, **pašvaldību veikto ieguldījumu ekonomiskās atdeves novērtējumu, ieguldījumiem cilvēkkapitālā** vai citu
- Kritērijs «Izdevīga atrašanās vieta un sasniedzamība» būtu jāsaista ar **transporta veidu multimodalitāti** raksturojošu rādītāju

Demogrāfiskās situācijas izaicinājumi

Apzinoties iedzīvotāju skaita rādītāju īpaši negatīvo tendenci Latvijas apdzīvotajās vietās vairāk nekā divu stundu brauciena attālumā no Rīgas, AC tīkla veidošana būtu jāsaista ar pārdomātiem investīciju lēmumiem, piemēram, reģenerācijas stratēģijām, plānojot investīcijas tajās jomās, kas AC un potenciālajos AC ieguvušas vērtējumu «Daļēji atbilstoši» un «Neatbilstoši».

Avoti: KPMG Baltics, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Some or all of the services described herein may not be permissible for KPMG audit clients and their affiliates or related entities.

Paldies!

kpmg.com/socialmedia

© 2022 KPMG Baltics SIA, a Latvian limited liability company and a member firm of the KPMG global organization of independent member firms affiliated with KPMG International Limited, a private English company limited by guarantee. All rights reserved.

The information contained herein is of a general nature and is not intended to address the circumstances of any particular individual or entity. Although we endeavor to provide accurate and timely information, there can be no guarantee that such information is accurate as of the date it is received or that it will continue to be accurate in the future. No one should act on such information without appropriate professional advice after a thorough examination of the particular situation.

The KPMG name and logo are trademarks used under license by the independent member firms of the KPMG global organization.

Document Classification: KPMG Public

Kvantitatīvie rādītāji

Kritērijs	Nr.	Kvantitatīvais rādītājs	Avots
K1. Daļēji pozitīvi / pozitīvi demogrāfiskie rādītāji	1	Iedzīvotāju skaits	Latvijas oficiālā statistika
	2	Iedzīvotāji 15-64 gadu vecuma grupā	Latvijas oficiālā statistika
	2	Nodarbināto skaits pēc faktiskās darba vietas	Latvijas oficiālā statistika
K2. Daļēji pozitīvi / pozitīvi sociālekonomiskie rādītāji	3	Nodarbināto skaits privātajā / publiskajā sektorā	Latvijas oficiālā statistika
	4	Uzņēmuma dibināšanas / likvidācijas dinamika	RAIM + KPMG Aprēķins
	5	Neto darba samaksa	Latvijas oficiālā statistika
K3. Izdevīga atrašanās vieta un sasniedzamība	6	Automašīnu skaits uz 1000 iedzīvotājiem	CSDD + KPMG Aprēķins
			RAIM
K4. Iespējas saņemt kvalitatīvus valsts, pašvaldības un ikdienas pakalpojumus	7	IIN lēmumi uz 1 iedzīvotāju	CSDD + KPMG Aprēķins
	8	Ceļu satiksmes negadījumi uz 1000 iedzīvotājiem	CSDD + KPMG Aprēķins
K5. Saliedēta sabiedrība	8	Vēlētāju aktivitāte	Centrālā vēlēšanu komisija
K6. Pozitīvs tēls/ skatījums	10	n/i	n/i

Kvalitatīvie rādītāji

Kritērijs	Nr.	Rādītājs	Avots
K1. Daļēji pozitīvi / pozitīvi demogrāfiskie rādītāji	1	R1. Iedzīvotāju skaita prognoze līdz 2050.gadam	KPMG Aprēķins, izmantojot Oficiālā statistikas portāla eksperimentālo statistiku par iedzīvotāju skaitu un tā izmaiņas ietekmējošiem faktoriem laika periodā no 2011.-2019.g.
	2	R2. Migrācijas saldo	Oficiālās statistikas portāls
	3	R3. Iedzīvotāju sadalījums vecuma grupās	Oficiālās statistikas portāls + KPMG Aprēķins
K2. Daļēji pozitīvi / pozitīvi sociālekonomiskie rādītāji	4	R1. Pievienotā vērtība uz 1 nodarbināto	Latvijas oficiālā statistika + KPMG Aprēķins
	5	R2. Darbavietu attiecība pret iedzīvotāju skaitu darbaspējas vecumā	Oficiālās statistikas portāls + KPMG Aprēķins
	6	R3. Reģiona TOP 100 uzņēmumu koncentrācija	Lursoft + KPMG Aprēķins
	7	R1. Attīstības centra sasniedzamība	Latvijas valsts ceļi statistika, balticmaps.eu
K3. Izdevīga atrašanās vieta un sasniedzamība	8	R2. Attālums no citiem centriem	Balticmaps
	9	R3. Dabas un kultūrvēsturiskie objekti / teritorijas / resursi	Pašvaldību aktuālie attīstības plānošanas dokumenti vai to izstrādē esošās redakcijas, pašvaldību mājaslapas. 1., 2., 3. un 4. prioritāte noteikta pēc Latvijas tūrisma nozares analīzes: https://www.em.gov.lv/lv/media/1402/download
	10	R4. Ceļu Stāvoklis	Latvijas valsts ceļi
K4. Iespējas saņemt kvalitatīvus valsts, pašvaldības un ikdienas pakalpojumus	11	R1. Izglītības iespējas	Nacionālā izglītības iespēju datubāze + KPMG izpēte pašvaldību mājaslapās
	12	R2. E-pakalpojumi	Integrēts Publisko pakalpojumu sniegšanas un gala lietotāju vajadzību monitorings - Pašvaldību vērtējums un pašvaldību E-indeks 2021 (VARAM sniegtā informācija)
	13	R3. Veselības aprūpe	Nacionālais veselības dienests + KPMG izpēte pašvaldību mājaslapās
	14	R4. Uzņēmējdarbības atbalsts	Pašvaldību publiskie gada pārskati par 2020.gadu, Pašvaldību mājaslapas
	15	R5. Kultūras infrastruktūra	Latvijas kultūras datu portāls + KPMG izpēte pašvaldību mājaslapās
	16	R6. Sporta infrastruktūra	Sporta Bāzu Reģistrs + KPMG izpēte pašvaldību mājaslapās
K5. Saliedēta sabiedrība	17	R1. Atbalsts NVO	Pašvaldību publiskie gada pārskati par 2020.gadu, Pašvaldību mājaslapas
	18	R2. Atbalsts iedzīvotāju pašiniciatīvai	Pašvaldību publiskie gada pārskati par 2020.gadu, Pašvaldību mājaslapas
K6. Pozitīvs tēls / skatījums	19	R1. Attīstības plānošanas dokumentu vīzija un mērķi	Pašvaldību aktuālie attīstības plānošanas dokumenti vai to izstrādē esošās redakcijas